

HAJNALI SÉTA

Hogy mámoros fővel az utcát jártam,
Találkoztunk. A hajnal hús szele
Fáradt szememből az éjjelt kimosta,
S elhalványult a zagyva sok zene,
Amely kísért a táncos éjszakában.

Az ébredő kis házak ajtajában
Egy-egy kutya a hajnalt üdvözölte.
Akkor jött. Apró hátán könyves táska,
A kiflivéget csakhamar legyűrte
És megriadt, mikor elébe álltam.

„Fiacskám, még nem érdemes sietni,
Hiszen korán van, nem késhetsz még el,
Beszélgessünk. Olyan rég láttuk egymást,
Te már talán nem is emlékezel,
Pedig nem változott ám rajtam semmi.”

Komoly szemét oldalvást rám vetette:
„Én nem tudom, mikor volt bácsi nálunk”.
Egy gúnyos szélroham szemközt csapott
És a kezem a zsebkendőm után nyúlt,
Mert pár könnyem, bizony kiütöztette.

„Nem voltam nálatok – gyorsan feleltem –
De jól ismerlek, és tudom ki vagy.
Egykor, emlékszem még, az volt a vágyad,
Ha nagy leszel, hogy az lehess te majd,
Mint amivé, látod, magam is lettem.”

Komolyan újra fölneézett a gyermek:
„Én nagy leszek, de nem termetre, mint ön,
Hordok tán én is ily fényes ruhát,
De azt valami súgja bennem intőn,
Hogy, mint maga, olyat sohse viseljek.”

Aztán folytatta s nagy szeme kigyúlt:
„Ön úgy hasonlít az én álmaimhoz,
Mint rossz színész, ha hőst, királyfit játszik,
Hitvány koráll a mély tüzes rubinhoz,
S nagy szent jövőhöz, meddő gyászos múlt!”

És erre tényleg elfakadtam sírva
És néztek rám a siető cselédek:
– No ez ugyan becsípett magyarán! –
Ők nem látták (a tűz ott benn, benn égett),
Csak az éj volt sápadt arcomra írva.

„Ne sírjon bácsi!” S megtelt könnyűvel
Két nagy, meleg szeme kis pajtásomnak.
„Mebántottam tán!” Fojtott hangon mondtam:
„Ismerj meg hát, ki tudja, látsz-e holnap?
Te voltam én és Én meg: te leszel!”

... Hogy mámoros fővel az utcát jártam,
Megcsípett kissé a hajnal szele,
Vagy ecet volt a korcsmáros borában,
Mert a szemem könnyekkel volt tele.
S halkán valami gyászdalt dudorásztam.

(1911)

KÉK RÓZSA

Ma még hetykén a gomblyukamba tűzöm,
Rejtelmes színét fürkészem, betűzöm
S beszívom ismeretlen illatát.
Királynők közt is kékvérű királylány!
Halvány csoda! Szívem fölött így, árván,
Éld át hódítva még e kurta mát.

Holnap már nem sodorsz kíváncsi lázba.
Nem vonz többé a ritkaság varázsa,
A holnap újra új gyönyört kínál.
Holnap tán még ritkább virágok nyitnak.
Megúntalak. Szép vagy, de elhajítlak,
Hadd nyeljen el a barna utcasár.

Sejtelmes álmok mély vizén hajózva
Ó, voltam én is kék, rejtelmes rózsza,
Dobogó, zengő szüzlányszív fölött.
Viselt nagybüszkén, elhajított könnyen,
Nem hallotta jajom, nem látta könnyem:
A sár megfojtott, a közöny megölt.

Te is, te kék virág, te drága, ritka,
Pusztulj a múlt sarába, elhajítva.
Egy-egy emlék tán még meglátogat.
Bosszújuk a betölt vágyak megállják,
Elpusztítanak minden törekenyt, drágát,
Kis, egynapos kékrózsa-álmokat.

(1913)

UTOLSZOR, HALKAN...

Ifjú fa voltam,
Lehervadt rólam
A lomb korán.
Hogy egyszer régen,
Egy derűs éjen,
Dér esett rám.

Tavaszkok jönnek,
Jár az időnek
Gyors szekere.
Ami lomb rád hullt,
Gyűjtsd, húgom, össze,
Barna hajad ha
Megfakul őszre,
Ékítsd vele.

Perdül az orsó,
Ez az utolsó
Istenveled.
Utolszor, halkan
Még elsirattam
Emlékedet.

Csak úgy, könny nélkül.
Aki megbékül,
Sírni se tud.
Pár hullt levélből,
Fakult levélből,
Ím, meg is fontam
A koszorút.

(1913)

JÓL ESİK VISSZANÉZNI

Oly jól esik most visszanézni,
Hogy egy tenger hullámszik köztünk.
 Be megváltoztunk! Hogy átöltöztünk!
 Te más vagy már, én sem a régi.

Oly jól esik most visszanézni...
Egy-egy dalom még elsóhajtom
 Utánad itt a távol parton
 S a csókod ajkam még-még érzi;

De már minden oly csendes, néma.
Két sötét szemed diadémja
 Nem kísért, csak kísér halványan.
 – Oh, ki hisz még az örök lángban,
 Az örök vágyban?

(1913)

A MESSZI MÚLT

A messzi múlt nem fáj,
Ha egyszer megsirattad.
Ha csókja visszajár,
Nem vérzi föl az ajkat.

A könny – folyó parázs volt –
Most lágyan gyógyít, szépít,
A vér – akkor hogy lángolt! –
Új vágyakkal nem szédít.

Emléklugas alatt
Jóságos, enyhe csend ül,
Elsuttogott szavak
Sápadt ezüstje csendül,

Fehérlő lepkeszárny
Hervadt jácinton libben...
A messzi múlt nem árny,
Százfényű gyöngy a szívben.

(1914)

LEVÉL A FÖDÖZÉKBŐL

Kishúgom lelkem, szürkül a határ,
Fekete rózsák nyílnak a havon,
Házam fölött begyes-berregve jár
Piros-fehér pléhszárnyú gépmadár,
Elvinné hozzád ezt a dalt vajon?

Oh szállani! mi földet túró férgnek,
Nekünk vonatúgás is idegen,
Belőlünk szárnyra nem kél, csak a lélek,
Mit gránát marka testünkből kitépett
És itthagyt minket halott-hidegen.

Mit írjak innen hófehér virágnak,
Hol még a lég is jajgat és sikolt?
Hogy ontsak én a te szívedre árnyat,
Kivel bejártam holdas éjszakákat
Maros partján egykor. Oh jaj, csak volt.

Ti otthon láz és szent rajongás vagytok,
Hősökkel ékes minden álmotok,
Akiknek ajkán mámoros dal csattog
És reng a föld és sír a föld alattok,
Szemükben túlvilági tűz lobog...

És felujjongtok minden újsághírre,
Mert győzünk, győzünk, mint a kárhozat...
Oh átkozott, ki néktek gyászt is ír le,
Ki rendülést hoz ennyi bízó szívre,
Ki mást nem lát, csak sírt s vérfoltokat.

Égszínkéek lelkek drága szüzi fátyla
Maradjon érintetlenül habos.
A jaj, a vér, az árulások átka
Rajtunk már nem ront s ami van még hátra,
Jobban, mint eddig, el úgysem tapos.

Kishúgom lelkem! Gyönyörű az élet,
Lakásom is van, szebb, mint egy szalon.
Ruhám kissé poros, de lekefélnek
És újból tiszta lesz, ha hozzád érhet,
Lelkem és testem, vágyam és dalom.

(1914)

SZÉKELY KATONA KESERVES ÉNEKE

Falumból mind elhullott,
Két bátyámról nem jár hír sem.
Én kérdelem csak a golyókat:
Kit nekem szánt a jó Isten
Olyan nincsen?

Nem jó levél az anyámtól,
Én se írok, csak úgy ritkán.
Mit is írjak? Amit írnék,
Akkal is csak szomorítánám,
Csak búsítánám.

Aki más ír, mind azt kérdi:
Mikor megyek haza immár?
Hej, nincs innen szabadulás,
Katonának csak egy sír jár,
Keskeny sír jár.

Sírt szapérok hamar ásnak,
Egykettőre békaparnak.
Még siratók is akadnak,
A sok éhenmaradt varjak,
Kövér varjak.

(1915)

ÉNEK A JÓ KATONÁRÓL

A jó katonának arany dolga van.
Három jó testvérrel egy tagpárba' van.
Kétszáz éles nyomja hajlott derekát
S megy a nagyvilágba, merre szeme lát.

Reggeltől napestig út porát nyeli,
Homlokát verejték gyönggyel kiveri,
De öreg gránát ha nem kerülgeti,
Még az apraját csak elszenvedheti.

A jó katonának nincsen senkije.
Karja ép, lába gép, könnyű a szíve.
Puskáján a marka, szemén vérerek,
Írányzékot állít, céloz s nem remeg.

Mikor fölfejlődik, csak egyet sóhajt.
Srapnel vijjogásnak némán fejet hajt.
Honnan jön? Merről jön? Mindegy. Ha talál,
A jó katonához kedves a halál.

Rekedt rajtát kurjant, mikor éppen kell,
Keze suhintását ki nem állja fej.
Dolgát nem zavarja jajgatók jaja,
Kérdezni sem ér rá, kinek mi baja.

Csak úgy alkonyattájt, a csata után,
Ha szétnéz a három jó testvér után
S a háromból élőt egyet sem talál:
A jó katonának fáradt szíve fáj.

Másnap a tagpárba más hárommal áll.

(1915)

SIRÁLYOK A VIHARBAN

Vagyunk villámtól szárnyazott sirályok,
A megvadult ár örvénylő ölén.
Ki eddig szertelen magasba szállott,
Hányódik, perdül, mint egy szem fövény.

Sziklákon porzik, partot irtóztat
A felkorbácsolt, esztelen elem,
Nincs erő, nincs az a krisztusi szózat,
Mely rajta még egyszer úrrá legyen.

A hab csak deszkaroncsokat dobál,
Fuldokló ezrek kezei között.
Valami új hitnek kell jönni már,
Hisz több hajós nincs, csak hajótörött.

Valami új hitnek kell jönnie.
Tán az előreküldött mártírok
Megszámolatlanul átvert szíve
Árán nyílik elénk a szent titok.

Ott, valahol világosság dereng,
Amerre friss kereszték rendje int,
Merre süllyedt gályák zászlója leng...
Tárjuk elébe ernyedte karjaink,

Míg odaér e sok csapzott madár,
Szívét tisztára mossa majd a vér
S az új hit fényívén cikázva száll,
A szárnya edzett lesz és hófehér.

(1915)

ZÁSZLÓ AZ ORMON

Tágul szívem, ujjongva kalapál:
Nézd, menekül előled a halál.

Nemrég vállamra tette volt kezét
És rám ijesztett. Lám, csak ehhez ért.

Nemrég sötét hulláma ringatott,
Most ébredek s köszöntöm a napot.

Nézd, messze még, de pirkad már az ég,
Mindjárt sugárözönt áraszt eléd.

Nézd, messze bár, zászló az ormokon,
Csak meg kell vívni érte, bajnokom.

Hát rajta, törj hát, míg csak tudsz, előre,
Egyszer úgyis mind megbotlunk a rögbe,

De azt a zászlót, amely fönneleg,
Egyszer ragadd meg és lobogtasd meg.

Rikoltsd: dicsőség. S hullj alá a mélybe,
Boruljon rád a múlás roppant éje,

Légy testben por, zuhanj bármily nagyot,
Csak az zuhanhat, kinek szárnya volt.

(1915)

CSATÁROK A SÁNCON

Öreg csatár mondja:

Holtan az ugaron arccal bukni földre,
Végső véres csókot hullatni a rögre:
Itt ez a rend, pajtás.
Sziklák közt, mélységben, madarak étkének,
Erdők sűrűjében, úgy elszáll a lélek,
Akár a sóhajtás.

Hörgő kurjantását az öreg gránátnak,
– Hova sújt, kire vág, kit ér utol gyásznap? –
Nem hallgatod többet.
Puskacsón tűzrózsát, aki éjjel lobban,
Lesse más, fesse más, aki tudja jobban.
Te kellesz a földnek.

Ott nem fáj az asszony, nem sír föl a gyermek.

Öreg újonc mondja:

Pedig gyermekkarok kedvesen ölelnek.

Öreg csatár mondja:

A legkedvesebben.

De ha meg kell lenni, ha úgy van megírva,

Elleszünk már itt is az arasmély sírba,

Itt az idegenben.

Öreg újonc mondja:

Ugaron, szántáson, erdőn, árok mélyén,

Ha már meg kell halni, én meghalnék békén,

Csak így nyáron, pajtás,

Ha érett kalászra dőlök haldokolva:

– Ki arat helyettem jövő ilyenkorra?

Öreg csatár sóhajt:

Jövőkor? – Arat más.

(1915)

EGY IFJÚ HÖLGYHÖZ

Most múlás-íz és vérszag fojtogat.
Lelkedből csókold minden csókodat,
Hogy átégessen ízén és eren,
Mint gránát jöttén páni félelem.
Ha páromul terelt az ősvadon,
Simulj mellemre büszkén, szabadon
S mint kóbor nőtény félti a hímet,
Most úgy szeress, ne mint a többiek.

Nem vagy csak nő: hiúság és szeszély,
Ki langyos kéjben s élvezetben él,
Nem suttogó, hízelkedő galamb,
Nem ávét csendítő ezüstharang,
Divatbáb sem lehetsz, nyugös, kacér:
Ruhádra nézz most, ráfröccsent a vér,
Zászló lett, légiók előtt libeg,
Úgy nem szerethetsz, mint a többiek.

Két szemed ásson szemem gödribe,
Láss rajtam túl, a sűrű semmibe,
Míg megszokod, hogy szüntelen keress,
Reménytelen s halottan is szeress.
Páncél és balzsam légy a testemen,
Lengő gyászfátyol légy keresztemen,
Mészből koporsóm – jaj a sír hideg,
Ott is szeress, ne mint a többiek.

(1915)

HAJLIK A JEGENYE

Hajlik a jegenye,
Zöldül a levele,
Nappalom, éjjelem képeddel van tele,
Nappal napsugár vagy,
Éjjel édes álom,
Hajnalom, életem, csillagom, virágom,
Gyönyörű virágom.

Hajlik a rózsafa,
Nyílik a virága,
Hívtalak, kértelek, vártalak, hiába.
Ha nem éri harmat,
Elhervad a rózsza,
Gyere ki, galambom, gyere ki egy szóra,
Egyetlenegy csókra.

Hajlik a jegenye,
Sárgul a levele,

Kertetek aljába még egyszer gyere le.
Csak annyit szeretnék
Megmondani néked:
Ne hagyj el, ne hagyj itt, elpusztulok érted.
Jaj, meghalok érted.

(1916)

DAL

Virágodat én fölveszem
S átnyújtom illedelmesen,
De többé el ne hullasd, jól vigyázz,
Ha meg nem látom, meg nem látja más,
Ha én nem látom, eltapossa más.

Szemed elől ha elveszett
Az út, én megfogom kezed,
De többé el ne tévedj, jól vigyázz,
Még arra járva megtalálna más,
Ha megtalálna, elrabolna más.

Ajkad, ha titkon csókot ád,
Mástól is visszakapja szád...
A csókkal mégis legjobban vigyázz:
Azt vissza, úgy, nem adja senki más,
Nálam forróbban senki, senki más.

(1916)

AJÁNLÁS

(az Erdély felől c. verseskönyvhöz)

Én semmi voltam, Ő akarta: lettem.
Ó mosolyogj, Anyám, mert lenni szép,
Még akkor is, ha gond füttyöl felettem,
Ha fáj a lét s a sors ízekre tép.

Én néma voltam. Ő tanított szóra
És fölemelt, mert lábam gyöngé volt.
Dala – gyermekfájdalmak altatója –
Lágy volt, meleg volt és gyönyörű volt.

És jól esett búsnak, betegnek lenni,
Mert homlokomra tette a kezét.
És jól esett korán aludni menni,
Mert ágyam szélén Ő mondott mesét.

Ha takaróm lecsúszott lázas éjjel,
Ő mindig ébren volt és betakart.
Ha rossz álmomból fölsírtam szeszéllyel,
Csókjával üzte el az árnyakat.

Én hívlak, én idézlek a homályból,
Ki férfi lett s kit így féltesz: fiam.
Agyamban szépítő szent fény világol,
Nyelvem mögül zengő kürtszó rian.

Jöjj, legalább Te, értsd, tanuld e nyelvet,
Ölembe veszek, vándor harcos, én.
Fáradt vagy? Szólj! Álomba énekellek
És öröködöm az árnyak éjjelén.

Amim van, itt van garmadába rakva.
Amim van, tőled van, legyen tiéd.
Fogadd egy életért kolduskamatba,
Fiad egész szívét.

(1916)

ÉLNI

Láttad, hogyan szürkül a hajnali ég,
Mint bontja az éj fekete köpenyét?
Hegyek tarajáról alácsúszik a köd
S ezüstbe ragyog vizek ágya fölött.
Hogy húny ki a csillag s felleg hasadoz,
Hogy ébred a nap s levegőt aranyoz,
Mint várkapuján királylány, ha kilép...
Oh, ugye szép? Ugye, hogy csodaszép
Élni?

Láttad, hogyan siklik a csónak a tón?
Repkényt, ahogy tölgyet ölelve befon?
A parti virágok friss szirma nevet
És csillog a harmat a róna felett.
Hogy gördül a hintó és prüszköl a ló,
Hogy vágja a rendet hajló arató
S a harsogó sarló hogy érti kezét...
Oh, ugye szép? Ugye, hogy csodaszép
Élni?

Érezted-e bomló rügyek erejét?
Szűzek szelíd vágyát, puha ujjahegyét,
Ajkuk lehelt csókját, szagos hajukat,
Remegőn simuló derekuk s karukat?
Félénk szemekben hogy gyúl ki a fény,
Eloszlik a gond is szavuk melegén,
A körmük is drága, ha vérig is tép...
Oh, ugye szép? Ugye, hogy csodaszép
Élni?

S láttad? Zivatarban csak hajlik a nád
S reccsenve ledőlnek a bükk-koronák,
Zeng-csattog a mennybolt szikrázva merőt
És ont alélt pástra bő nyári esőt.
Hogy szédült a gálya s most újra vigan
Ficáncol a tenger habjaiban,
Hogy sír, ujjong, reszket és tombol a nép...
Oh, ugye szép? Ugye, hogy csodaszép
Élni?

Hallottad az ágyú nehéz robaját?
A szikla is táncol, ha magja levág.
Puskák pici ólma sipítva sikolt,
Kürtök teli jajja velőkbe rikolt
És menni előre vakon, süketen,
Át élő halálon, holt életeken
Új élet elé, mint sínen a gép...
Oh, ugye szép? Ugye, hogy csodaszép
Élni?

Szóltál-e csak egyszer szívedből egy szót,
Más szívhez igyekvőt, simogatót?
Kezed szorítása talált kezeket,
Melyekből egy ér szívedig vezetett?
Kapott-e, csak egyszer, csókot a szád,
Mely éget és éltet és altat és áld?
Csókoltad anyádnak, aki szült, a kezét,
Hogy olyan szép, egyetlen és csodaszép
Élni?

(1916)

ÉN MINDEN KINCSEM

Ó édes és csodás virág,

Könny, meleg, könnyen fakadó,
Tiszta, mint frissen hullott hó,
Láng gyúl és elhal hirtelen,
Kín, gyönyörűség s gyötrelem,
Bús kétség és víg örület,
Nagy jégverésre bő szüret,
Ábránd, cél nélkül szárnyaló,
Nagy álmok és makacs való,
Minden szem biztat, hiteget,
Minden száj mézzel integet.
Tűzvész minden parányi láng
S egy érzés egy egész világ...
Tavasza tél és télre nyár,
Sok árnyék, és sok-sok sugár,
Mohóság és gyors csüggedés,

Lemondás és reménykedés,
Csupa remegés, csupa láz,
Csupa derű és csupa gyász:

Ó édes és csodás virág,
Én minden kincsem, ifjúság.

(1916)

ELRÖPPENŐ NYÍL

Én elmegyek, majd itthagyt
Szíved megmondja, ki vagyok.

Én elmegyek, majd két szemed
Meglátja üres helyemet.

Ami tied volt, ittmarad,
Csak egy vonat szalad, halad.

Ami enyém, azt sem viszem,
Nekem már nem kell semmi sem.

Én elmegyek, hogy mást keress,
Hogy holtig engem emlegess,

Hogy várj, hogy mindörökre várj,
Hogy fájjon és ne tudd, mi fáj.

Pendült s elröppen ím a nyíl...
Megyek, ne hagyj, híjj vissza, híjj.
Sírj vissza.

(1916)

A KATONA INDUL S BÚCSÚZIK

Lábamra vasbocskort kötök,
Vágyamra vasbéklyót verek.
Mi van a hősi maszk mögött,
Ne lássák publikum-szemek.

Így egy vagyok a sok közül.
Mozdonyunk sípol, zakatol,
A szemhatáron vak köd ül
S a hegy mögött döng a pokol.

Tudod te, árva ciprusom,
Az nem lehet, hogy ne legyek,
Csak ágálok koturnuson,
Csak hősi gesztust mímelek.

Egyszer, egy este, vége lesz.
Az akció végigpereg,
A bámész nép elszéledéz.
S te égő, szédült fejemet

Megöleled.

(1917)

SEJ, GYERTEK LÁNYOK...

Faluhelyen most a leány
Maga jár az eke után.
Míg az ökrét szolongatja,
Árva szívét csitítgatja,
Forró könnyét peregteti:
Fiatalságát temeti.

Sej, gyertek lányok, öltözzünk fel
Fehérbe.
Menjünk el a nagy kaszárnya
Elébe.
Rúgjuk be a nagy kaszárnya
Rácsos kapuját,
Sej, hadd ölelje minden lány a babáját.

Ha szívekből harang lenne,
Mind úgy szólna félreverte,
Ha könnyekből felhő gyűlne,
Sóhaj szárnyán elrepülne,
Csatatéren mind lehullna:
Minden ágyú megnémulna.

Minden ágyú megnémulna,
Magyar, muszka szabadulna,
Hazamenne, hazamenne,
Belenézne egy pár szembe,
Ráragyogna mennyek kékje
S béke lenne, béke, béke.

Kar:

Sej, gyertek lányok, öltözzünk fel
Fehérbe.
Menjünk el a nagy kaszárnya
Elébe.
Rúgjuk be a nagy kaszárnya
Rácsos kapuját:
Sej, hadd ölelje minden lány a babáját.

(1917)

FEJETLEN KATONÁK BALLADÁJA

Kütelki fotografusok
Kirakatában állanak,
Kifent és délceg harcosok
Vigyázzban az üveg alatt.
Aki huszár, ül táltosán
És napfény villog kardvasán.
Háttérben égő városok
Festik vörösre az eget,
Elöl puskák, kardok, dobok
S egyéb öldöklő fegyverek.
Vilmos is rajt' van balra fent,
Jobbról a „jó öreg király”
S e műremek hogy mit jelent,
Megtudhatod, címében áll:
Szolgálati időm emlékéül
1914–15.

Vándor, e furcsa képeket
Ne hagyd soha látatlanul.
Vándor, rövid az életed
S ki meddig él, addig tanul.

E népnek szánt vásári trükk
Engem mindétig szíven üt.
Mert nézd, milyen egyforma mind,
Karcús, kevély a gyalogos,
Huszár egyazonképp suhint,
S mentéje ujjá lobogós.
Egyforma mindnek termete
S egyre sem illik rá a fej.
A szem okos tekintete
Mégis mind egyformán felel:
Szolgálati időm emlékéül
1914–15.

Ó, vándor, ugye különös:
Adott alak, adott ruha,
Egy kontár rá fejet kötöz
És kész az emberfigura?
Mindegy, a természet bármilyen,
Csak egy fejet rá iziben.
Tán a tied ül félszegen
Egy idegen test tetején
S lesz álarc, bamba, éktelen,
Gnómfő katonafő helyén.
Ráfogja a fotografus:
Katona, a te képed ez.
Nézz rá, te vagy, tagadj, ha tudsz,
A cím is tényeket fedez:
Szolgálati időm emlékéül
1914–15.

Ó, állj meg, vándor! Halld e kép
Mint készül gyári terv szerint,
Halld életed történetét,
Mely torz törvény ívén kering:
Ruhát egyformát szab a gyár,
Mely csak katonát fabrikál.
Tüzér, huszár, trén, gyalogos,
Katona mind, kívülről egy,
De már a fej nem sablonos,
Az kézimunka-számba megy.
Tested, koporsód, ugyanaz,
Fejed, szemed hiába más,
Hiába vágyódsz, égsz, akarsz,
Nem változik a felírás:
Szolgálati időm emlékéül
1914–15.

(1917)

SZILVESZTER

Jobb kezemet azonképpen
Emelem, mint régi képen
Szokták régi vándorok.
Áll a szürke hámbafogva
S a nyűtt kordé nyikorogva
Egyyel arrébb vánszorog.

Ne kérdjétek meddig, merre,
Csak ügetek énekelve,
Fütyörészve, gondtalan.
Higgyem úgy, ha nem is úgy van,
Valahol cél vár az útban,
S el kell érnem, hogyha van.

Jobb kezemet azonképpen
Emelem, mint régi képen
S kalapom meglengetem,
Múltbatúnő szép világom,
Isten hozzád ifjúságom,
Elfecsérelt életem.

(1918)

VIRÁG

Ez a magános, egyszerű, szokott szó
régóta, hogy kísért. Így egymagában,
így minden cél és értelem hijjával:
virág... Felötlik, meg-megsimogat,
belül, mint asszonykéz, mikor puhán besüpped
hajadba. Mint csak sejtett rezdülés
alvó hegedű húrján. Mit tegyek?
Leírjam? Ó, de hát mit írjak róla?
Mondjam, mint eszelős, ki utcák hosszát
beszélget önmagával, gyermekek
s járókelők csúfjára? S nincs adott
formája, teste. Még ha tán tudnék is
festéshez, így lefesteni se tudnám.
Virág... Itt él, kering bennem a szó,
eldobni fájna, meditálni kár rajt'.
Hajt, úz a nap, ki állhat meg vesződni
egy szóval, mely ekképp jelentés nélkül
felbukkan benne, mint rég elfelejtett
dal egy-egy visszajáró üteme.

Akár üres falú, rideg, lakatlan
házban egyedül lengő gyertyaláng.

Egyetlen fény s meleg forrása ott benn
Magam ülök mellette réveteg,
lángbameredt, nézéstelen szemekkel.
Mi ez? Virág? Honnan kerül e szó,
e gyertyafény ez elátkozott helyre?

Hozzám szól! Színe, fénye, muzsikája
van és nem értem, istenem, nem értem.
És vágyam támad futni és keresni
egy nőkezet. Puhán megfogni és
vezetni, húzni az üres szobába
és mondani: virág! Érted? Virág.
Lásd itt él bennem, én üres szobámban:
virág, virág, virág, ismétlem százszor,
mert magyarázni másként, nincs szavam rá.

Ó, fejtsd meg, kérlek, e fura talányt,
talányomat. Nevezd nevén, mi bennem
rejtetten él és nem talál kaput.
Egy szó mögött, egy szürke szó mögött
talán maga a Szépség. Mit tudom?
És próbáld, tudnád mondani utánam,
szelíden, mint én, halkán és kímélve
és féltve (jaj vigyázz, mert porba hull
s láttál-e rózsát szennyes út porában?
ó szörnyű az!). Csak mondd így csöndesen
és áhítattal utánam: virág...

Csak mondd – velem – így csöndesen: virág .

(1918)

ELESETTEK KARA A TARLÓN

A harc után
itt fekszünk szanaszét, temetetlenül a mezőkön.
Körül hallgat a csend, mint visszhangtalan mellünkben
a mozdulatlan hallgató szív.
Megálltak benne zajok és jajok, mint keselyű csőrében
a kiáltás; kettévágták életünket létre és halálra,
mindenre és semmire esett szét a megszokott valóság.
Itt fekszünk temetetlenül a mezőkön,
a hold alatt,
elült harcok után.

Valahol, messzi réteken, ide nem verődő robajokkal
dübörög még a harci szekér.
Csak minket hullatott itt el, szanaszét e mezőkön.
Valahol, magasan,
hidegen, magasan, csengve
csillognak csillagok csengettyűi,
de a mi szemünkig nem ér el a fény, füleinkbe
befagytak a régi hangok és nincs mód, hogy újak előtt
valamiképpen megnyissuk őket.

Kezeink tíz körme sárgán markolja az anyaföldet,
orcáinkat nedves ujjakkal simogatja a harmatos pást.
Lábainkat elnyújtottuk határozottan, merőn magunktól,
mutatjuk a holdnak, hogy már nincsen szükségünk reájuk,
hiszen járni,
ifjú inak élő rugóin felpattanni, futni, szaladni,
esztelen, boldog gyermekszaladással, sem erőnk,
sem időnk többé.

Hallgat bennünk az anyag,
hallgat kívülünk az Univerzum.
Miért kell így feküdnünk?
Néma elnyúlásunk hiába kérdez, feleletet hiába vár.
Meddig kell így feküdnünk, beleölvé a csöndbe,
visszafojtva a mellbe, elrejtve a világakarát mélyén?
Élő felelni erre se tudhat, de mi holtak
önmagunkban hordjuk az egyetlen lehetséges feleletet.
Ránk hullanak havak és záporok,
tavaszok tovahajtják meredt tagjaink alatt a hegyek vizeit,
nyarak rekkenői megindítják bennünk az oszlást,
s ősszel széjjelporladunk, mint a trágya,
hogy válhatatlanul eggyé lehessünk újból
a földdel, melyből régi, céltalan kiszakított
magányunk vétetett.

Jelképes a póz, melyben itt szanaszét elheverünk:
arccal a földnek, tizkörümmel a rögbe fogózva.
Hullásunk bizonynyal új idők akaratja,
jövendők rendelése.
Itt kell feküdnünk, hogy elkékült ajakunk
visszalehelje a föld belénkveszített Hitét

a matériába.

(1920)

HINDU ISTEN SZERETNÉK LENNI

Valami szörnyen torz, idomtalan
Indiai isten szeretnék lenni.
Üljek mereven, nem tudván magam,
S az életből bennem ne éljen semmi.

Bámulja egyetlen zafirszemem
A napot, holdat, tengert és világot,
Melyen nincs nyernem s nincs mit vesztenem,
Mert nékem egy, ha sújtok, avagy áldok.

Mögöttem donghatnak csaló papok,
Elöttem a nyáj mind omolhat térdre:
Én, én az élő isten kő vagyok,
Ide állítva egy-két ezredévre.

Ha lábaimra könny hull, leperreg,
Megdermed a homlokomra szállt átok:
Istenné edzettek az ezredek,
Nem nézek semmit már, csak mindent látok.

(1920)

ÖRÖK MAGÁNOSSÁG

Réten, mocsáron, alvó füzek felett
tovavillanó egyedül-láng,
lepihent pásztorok álmába
harsányan belerijjanó egyedül-hang,
kedvesek fakadó ajkán
csókba kicsattanó egyedül-íz,
anyák szívéből felgyöngyöző
édes-szelíden altató egyedül-szó,
és magánálló fekete jegenye,
hegyoromra való dísz:
igen, ez vagyok én.

Vakon, tártan tátongó mélység,
melybe beléhull az élet,
meredek partján támolygó részeg,
kinek elényúl az élet,
tisztáson forrás, melybe
tavaszi nap sugara hull: az élet,
– bölcsőm s koporsóm közé feszített
finom é-húr az élet, –

mindenből kiszakított Magány,
melybe a Minden beléfűl:
igen, ez vagyok én.

Ne, ne sikolts fel, testem,
zsarnok, beteg seb rajtam,
ha fájnál.

Nekem nem kell több
s többet neked se hagytam
a Mánál.

Magános a mi mánk,
mély
s végeszakadatlan csak fáj, fáj,
agyvelőnk szorító aranyabroncs,
de ha lepattan is, fáj, fáj.
Nézd:
mind, akik élők, immár gomolygó felhők alattam
igen, ez vagyok én.

Társam magánosság
s magánosságom társa te vagy:
Asszony.
Másom magánosság
magánosságom mása te vagy:
Asszony.

Homlokom boltozott kripta
s beléje ásva te vagy,
ó asszony.
S a gyermek:
kriptánkat áttörő friss virág nyílása,
új magány:
igen, ez lesz a gyermek.

(1921)

ÁRIA

Szegény színész
egyedül maradtam a kivilágított színpadi teremben.
A szuffitákban százezer gyertyafény,
a rivaldában százezer gyertyafény,
két oldalról reflektorok fehér csóvái vakítanak
és én egyedül, lássátok, egyedül maradtam a
szédítő fényben
szegény színész.

A hangom nem talál utat.
A torkom fojtogatja ez a fény.
Ó hogy remeg szegény elgyöngült lábam
s biztos fedezékéből milyen néma kárörömmel
pislogat fel rám a sűgő.

Ah valahol, valaki idegen dalolni kezd most.
Távolról, nagyon nagy messzeségből verődik el
hozzám a hangja.
Valami megpattant süketen zűgő fejemben,
valami vacogó borzadás járja át tagjaimat
és végigönt lábájával a láz.

Emberek, társaim! gyönyörű!
Kivirult, kivirult a mező!
Mámoros, buja táncra perdült a csupafényben a vágy!
Villamos szikrák pattognak ezrivel a nézőtéri sötétből:
Én, én vagyok ez! Én dalolok, dalolok, ez a hang az enyém,
e tavasz én vagyok s én a mámoros, buján táncoló vágy!
Most
fúljon belétek a szó is!
Most dermedjen meg minden ideg,
most szállja meg kihagyó szíveteket a megnevezhetetlen
félelem!
Jaj, én vagyok, én dalolok, ez a szegény, százezer gyertya
fényébe társtalan kilökött nyomorult!
Belőlem szakad ki egész elrontott életem
és én megteltelek vele mindnyájatokat.
Ó sírjátok, Jeruzsálem leányai!
Verjétek fehér homlokotok a leomlott falak hideg
köveinek élébe!
Jajgassatok, ti anyák, akiknek táruzó méhe gyermekre nyílt
valaha
s ti férfiak, szaggassátok meg ruháitokat!

A kétségbeesés rettenetes – gyönyörű dala ez!

Fáj, ugye fáj?
Ugye milyen jó a kihulló könnynek, hogy szabadon
patakozhat?

Felszabadulnak a sírbatemetett sóhajok.
Ugye, milyen szegény vagyok Én?
S milyen csattogó hideg fényűek a szuffitalámpák!

Be jó, hogy megtaláltuk egymást, ti a szegények
és én a szegény.

(1922)

JÁNOSBOGÁR VOLTAM

Régen volt,

nem volt semmim, pénzem, nevem, otthonom,
asszonyom. Úgynevezett reménytelen
szerelmes voltam, kávépagodákban éltem,
zörgött oldalamon a kis félszelon,
nikkeles kard, buja éjszakákon táncosnők
táncoltak s trágárkodtak körülöttem.
Nem én voltam én, vagy én voltam én,
már nem emlékszem, de

tudom:

Külön voltam a világtól és félttem tőle,
nem mertem nagy tükrébe nézni az ember-
tömegek szemének, nem mertem magamat kitárni
mondván:

Itt vagyok,

élek, szeressetek, hogy fiatalságom szagos
gyümölcsízei meg ne keseredjenek számban.
Inkább keserű szájjal bandukoltam, idegen
kevélységgel szememben, idegen tudákossággal
ajkaimon, idegen gúnyával testemen és sokszor
vacsora nélkül, havi hetven forintból.

Csak voltak éjszakáim, melyeken boldog voltam
és nem tudom mitől.

Kimentünk gyakorlatra valami erdős dombhátra,
fekete messzeségbe nyúltak be a völgyek s egy-egy
parányi fény pislákkolt csak sejtett ablakokon.

Elhevertem a fűvön, jó szagokkal volt tele
az éjszaka, jó szemekkel néztek le rám
a csillagok. Kivettem egy cigarettát, rágyújtottam,
jánosbogár voltam a fű közt.
Boldog voltam.

(1922)

TORONYÉPÍTŐK BÁBELNÉL

Sokan vagytok és sokféleképpen beszéltek
egymásnak érthetetlen nyelveken, mint Bábelnél a
toronyépítők.

Emberek, jártok fényes nappal, fejeteken kámzsa,
vállaitok fekete köpenyeg sűrű redői takarják s
tolvajlámpás

pislálkol a köpeny alatt.

Embert keresünk, mondjátok, egymás arcába villantva
a fényt s riadtan kapjátok el máris: Ez sem az, újra
nem az!

Ahelyett, hogy kitárt két karral, szabad mellett feszítenétek
a Napnak,

orcátokat beömölné a fény, szemetekben mámorok
mély tüze gyúlna

és zengenétek sikoltva, ujjongva:

Nincs mit keresni tovább! Én vagyok az!

Én vagyok az

és te vagy az és ő az és azok vagyunk mind. De járunk
fejjel a kornak alatta,
fejjel a fénynek alatta,
fejjel kámzsáknak alatta,
holott koronát, királyi díszet viselünk, gyémántokkal
tüzelőt,
holott mellünkben a vér ideges, rubintkohója dohog,
de lealkuszunk a magunkéból hatvan percentet,
mint a kehes ló árából
a kupec s kupeckedünk ezzel arányban
bőrére más nemes paripáknak.

Innen nincs vissza út és nincs előre út
csak fölfelé!
Itt hullni, vagy szállni lehet csak, bő aratást nem
kínál ez a parlag.
Itt aki jó, akarhat s éhenhalhat, de míg él,
élte magát, élte korát, élte világát a fellegek közé
villámokért markoló fenyőszálnak:
míg bele nem vág az a villám.

Itt hullni, vagy szállni lehet csak, futtatni kényes autót
futtasson a gyáros, a bankár s a kormánypárti képviselő!
Nem a benzinben van itt az erő.
A mi motorunk a leszegett fejű keserűség,
A mi benzinünk robbanó fiatal életerőnk,
nincs út s nincs pálya előttünk vízzel egy szintben,
csak magunk ácsolta keresztfára kúszhatunk két
csupasz karral.

Akinek élet ez: élje!
Akinek pusztulás: halja!
Akinek keserű a csókja belé: csókolja kedvese
száját is keserűre.
E réteken csak a dér tud hullani sűrűn, ez a bérünk
s ez a babérunk.
E réteken már csak a vágy nyit őszi kökörösint,
korán pusztuló, levéltelen, gyenge virágot,

Ám szürke fellegeken,
ködökön, fergetegen, tar erdők
zúzmarás, kopasz ágai közt
átnyilallik koronánkról a fény.
Legyen az korona, királyi főre illő drágaköves diadém,
legyen az dísztelen cser, legyen az
töviskoszorú.

(1922)

SZIMFÓNIA SZAVAKBÓL

Áradj meg szó gátakat ostromolva,
áradj meg szó, ha merev, épített sziklapart állja is utad!
Áradj meg szó, dűlj robajos dörgéssel rá kőfalakra,
ellened s ellenem emelt korlátok korhadt rendeit söpörd el.
Pusztuljanak a jótállással tizenötévre eszkabált
szükségbarakkok
s a divatpavillonok, hol szemnek kínálja magát
a mindig Mával paráználkodó kokottcikornya,
az olcsó festett dísz
s a talmi aranyba futtatott kontár faragás.
Áradj meg szó, töltsd be az élet örökívű termét Magaddal!
Tágulj ki terem, te határtalan boltozatú kriptá,
kiben az élő istennek testén
öklömnyi temetőbogarak toroznak.
Szökkenj talpra, te isten, lobogtasd fenn hatalmát
a szavaknak,
fényes homlokod hadd súrolja kék kupoláját,
a dallamot megszázszorozó,
hangot tökéletesen visszazenető
Firmamentumnak.
Fénynek öles nyalábjai zuhognák be ablakon, ajtón...
Ím szavak hullámán, zafirselymén, gyémántcsatos, parányi

hamupipőkecipőben
most lép a terembe a Vers,
az elvarázsolt, százévben egyszer ébredő királyi Szűz.
Orcáin hajnal fesledez, nem ostobácska polgári szemérem,
dereka ring, mint kies öböl tárt karjai felé a sajka,
ha várná hozzá méltó férfikar,
amelynek biztos és mégis gyengéd
öblébe megadón omolhat.
Ha jönne a Férfi, kit elborítson dús illatú sátrával
barna hajának,
ha jönne a Férfi, kitől fiat foganhat szíve alatt,
hogy megnyílnának csatornái áldott két melleinek,
hogy élet italával itassa a Létet,
ki belőle fakadt s kiből új Létek, új
és új forrásai buzognak.

Csitt, csurran a tej, anyamellen csámcsog a gyermek,
csitt, alszik a tej, szájperemén a tej álmodó csecsemőnek,
csitt, anyaszájon dúdol a dal,
életet csitít, életet ringat,
életet engesztel s álomba feledtet
a Vers.

Majd napos réten, kékszelíd ég alatt, szabadon,
szabadon felujjong:
ispiláng, ispiláng
ispilángi rózsza,
felnevet a hóvirág,
dalra kél a róna.

Járd, járd
gyermekláb
ispiláng, ispiláng, ispilángi rózsza.
Báránfelleleg fodrozó,
szent, enyelgő szellőtánc,
gondtalant elgondozó
lánc, lánc eszterlánc –
ó kacagj Te Nap, kacagj,
fű, fa bókolj, légy vidám,
rózsabimbó illatozz,
könnyű harmat harmatozz,
fújd a dalt pufók kis angyal
szarkaláb trombitán!

Halld, csobog az élő Ritmus,
folydogál az égi dallam
foly a tej, az anyatej,
csörgedez, csacsog a dalban...
Vers, vers, versfolyó, életen átal folyó,
nem fogyó,
sohsem fogyó,
ősifolyó.

Most verestorkú, harsány rézkürtök riadoznak,
villámok árama korbácsolja mohóra a vért,
miként tarajos fellegeket ha lódít
s taszigál gomolygó tumultusokba
a névtelen – páratelt légben remegő
– Erő.

Még ismeretlen, nem is sejtett mámorok után
dagadoznak az izmok,

megbénult az akarat, elfúl a mell,
a Termékenység forró istene küldi
előre Számumát,
hogy a nyál is elapadjon a szájban,
s kisebesedve
motolláljon tikkadt üregében a nyelv.
Itt van Ómaga már, ideért elepesztő zivatarja
s a pattanásig feszülő ajakak
egymás hevét üdíteni
összezsapnak.

Halld, a Ritmus mint csobog,
mint ömöl az élő dallam,
foly a tej, az anyatej...
Vers, vers, versfolyó, életen átfolyó,
áradó,

lankadó,
nem fogyó,
sohsem fogyó,

ősfolyó.

Nyár jó. Megrövidülnek az árnyékok és az éjek,
termőbe borulnak a cseresznye és a barackfák.
Kihányta fejét már a mezőkön az élet,
arany nap érlelő nyilai pengnek alá a kalászra.
Dúl a rend, hersen a sarló, dörömböl a tűzmasina,
csupa dal, csupa dal

a Munka diadalmas éneke dalol a
határban.

Kling-klang, szól az üllő a kovácsműhelyben,
dongán dobol a kádár fakalapácsa,
dalolnak az ácsok a fejszezsapások ütemére,
még szárazmalomban a vak ló is kilépi
az ostoros fiú dalának egyhangú ritmusát.

Alkonytájt aratólányok dala zsoldározz fel
az aranyporba pirosuló fellegekre
s a domb tetején a zsindegyfedeles toronyban megszólal
az estharang.

Ging-galang, teremtmények hulljatok térdre,
az égnek igyekvő dal leroskaszt és fölemel.

És este lesz. Fekete bakacsin a világ,
jó ágy, jó fehér ágy néz a sarokból,
nem hív, nem biztat, csak vár.

Jó ágy,
jó mély álom
jó halál

jó csend

nyitvamarad a pitvarajtó
s kiszáll az érzés értelmé az anyagból.

Jó puha hó hull
a sírhalomra.

Csitt, csurran a tej,
anyamellen csámcsog a gyermek,

csitt, mosolyog a tej
száj peremén a tej álmodó látó csecsemőnek,
csitt, anyaszájon dúdol a dal,
életet csitít, életet ringat,
életet engesztel s álomba feledtet a Vers.
Tűnj tova már tündöklő királyi Szűz,
te is tűnj tova Szó, miként hullám tovagyűrűz, –
Az Űrbe.

(1922)

AZ ÁR FELEL A GÁTNAK

Reményik Sándor „Gát” című versére

Téged a múltástól remegő emberhangyáik emeltek utamba.
– kik nyomorú, máról holnapra életük féltik
s óni szeretnék napjaik
gondolattalan, egyhangú nyugalmát: –
hogy malmocskáikra tereld hajjaim őserejét,
hogy veled váltassék kicsipéznre, ami bennem
isteni érték

De ládd:

kölyökhajjaim is átszökdösik mohos vállad
s pöffeszkedő gögöd szembekacagják.

Nagy Mű a gát, amiként nagy Mű a vakondok
hegyes orral túrt földhányása ugyancsak,
vagy miként roppant mű e rohadt Európán
keresztbe-kasul kigyózó hadiárkok szövevénye.
Nagy mű a Gát, nagy mű a Vár
(ó, kiket félemlít e művek koldus-aránya,
ámulnak is rajta bizony!)

De aki él,
aki meg nem áll,
kinek izmait ős, isteni sugallatok dagasztják,
akiknek útja örök,
forrástoroktól végtelen tengerekig,
az nem teremtetik,
az teremt.

Az jó,
de hogy honnan, azt a gát nem is tudja soha meg.
Az jó, sejtelem-távolokból, mint a Végzet,
hajtják halálos rendelések és meg sohasem áll,
hiába erőlködöd útját állani, cenk!
Mit annak a gát,
ha úgy hozza az alkotó kényúri kedve!
Az zúdul és rombol s ha rombol is épít,
elsöpri az útból, ami gát,

de holnap

csodaúj, csodaszép életeteket termékenyít,
fölhizlalja kövérré a rétek bársonyos zöldjét.
Több illatot lehel ott kelyhe a parti virágnak
s kétszer aratnak,
kik az új magot ártér iszapos humuszába vetették.

Való, te csak szerep vagy! Rajta,
játszd végig, gát, a magad szerepét!
de él az ár és tovazúdul fölötted,
miként futóhomok felett orkán viharja.

Sodrába kerül akkor, mind ami él,
kőgát, betonpart s minden teremtésre tehetetlen
egyhelybefeszült emberi csökönyösség,
mind, mind, mit az ember gyűlölet-vaksága emelt,
mindennek szemközt, ami ős, természetadta
szabadság.

Akkor lefoszlik
vállaidról börtönfalakat takaró patinapalástod,
mert hitvány és rothadó mohokból szötte csupán az
idő.

És megroppannak betonvállaid,
Alámosul mesteri alépítménye s elsodródsz
nyomtalanul.

Mert mű vagy csupán, kinek számlált napjai vannak.

De él az örök teremtő Erő,
az őselem s árján tovahömpölyög
a Jövendő!

(1922)

A MINDENEK DALA

Ha énekes volnék, én nem a versbeszépített szépet
zengeném Néked.
Csak azt dalolnám, amit a madár:
az élet egy dalát.
Nem mondanék zenét kínzott fülednek, mely
pillanatra üdítő csak,
azt énekelném, amiről te nem tudsz,
Azt énekelném, hogy versbefoghatatlan szépségek vannak,
Élet van, csordultig színborral tölt kristályedény,
de ez nem én vagyok és nem az én versem,
bennünk s másokban ne is keresd,
egyedül magadban.

Ó hidd el, nekem fájnak a rímbe-kényszerített énekek.
Fáj a zenében a melódia, a vezetőszólam és a vonal
a szobron,
mely kiédesíti a formát, hogy önmagát hazudja
szépnek életem helyett.
Ilyenkor nyugtalan vagyok, megbontott, kiszakított
s a létbe körülhatároltan kidobott, szenvedő külön élet.

Jó, hogy néha fájni jó, s hogy
néha csitít az igézet, de én az Egészet akarom,
a kőbe rejtett szépet,
a gondba elvegyített formát:
magamat akarnám kidalolni.

Ó, ha tudnád, hogy nem vagy külön
s hogy benned nem végződik semmi.
Ó, ha tudnád, hogy élsz!
Ha tudnád, hogy nincs elveszítőbb mámor ennél,
sem örvendetesebb jó,
sem kikerülhetlenebb igazság.
Ha tudnád, hogy csak egy a Szépség s hogy magad ennek
része vagy!

Ezeket szeretném eldalolni Néked és nem lehet.
Szavaim oly öntudatlanok, mint a kövek vagy az ember.
Azt tudnám én is, hogy színes kavicsokból tetszetős
mozaikképet
rakosgassak eléd, de te ebben is csak gyönyörködni tudnál
és újra elveszítenéd az élet egészét, magadat.

Van valami, egy színtelen szín, ritmusnélküli ritmus.
Van valami mondhatatlan nagy költemény, de én is,
miként te,
ennek egyetlen dadogó hangja vagyok.
Hullámverés porzik egy parton és én kiszökött,

magában semmitmondó vízgyöngy csak reszketek
tenyereden, mint
magadnak egy csepp könnye.
(Ha felcsókolsz is, pillanat, és szétfutok ínyeden,
mely szomjú és forró, csupa kívánság.)

Ne tégy engem kristálypohárba, én nem tudok
színjátszón tündökölni.
A fény az, mi bennem szivárvánnyá törik szét,
nem én vagyok és nem a kristály.

Én nem tudlak fölemelni, annyi erőm nincs,
de te fölemelkedhetsz, mint én is fölemelhetem magamat.

Ne engem akarj kiolvasni e sorokból, se magad
ne magyarázd beléjük.
Ők már külön élnek tőlem és benned nem fognak
új életre kelni,
mert te külön vagy.
De közöttünk élnek.

Közöttünk élnek, mint a házak, a napok,
a hegyek és az emberek,
közöttünk hullámszik a lég s közöttünk terül el
a temető.

És van valami, ami úgy eloszlik rajtunk,
ami úgy szétárad közöttünk, olyan
egyszerűen, olyan jótékonyan, olyan igazságosan.
mint a Nap fénye és melege a föld területén.
Láthatod:
csak ezt szabad dalolnom, mint a madárnak.
Az élet egy dalát
a mindenek dalát.

(1923)

BÖLCSŐ ELŐTT

*Keresztelő-ajándék
Szombati-Szabó Csabának*

Egy gyermek született.

Elgondolkoztam rajta, milyen szavakkal fogadjam
ő a Létben?

Elgondolkoztam, mit adhatok néki magamból,
ki már utam jórészét végig tapostam,
sok kincset felgyűjtöttem, sokat sírtam és sokat
kacagtam már.

Állítólag szenvedtem is.

Bajaim rámsokasodtak, mint legyek az útszélen a
hullott állat tetemére. Gondjaim belemartak
élő húsomba és éreztem, mint sorvad ki csontjaimból
a velő,
mert kietlen sivatagok forró, kegyetlen szeleinek
sodrába kerültem.

Mit mondjak néked, Gyermek?

Mit mondhatok neked, ki jóformán innen vagy még
a küszöbön,
mely az öntudatot fekszi, mint sírhantot a
koporsókő.
Mivel fogadjalak? Milyen üdvözlő beszédet tartsak
bölcsőd előtt,
mint az társadalmunkban szokásos, az életnek sokkal
jelentéktelenebb mozzanataiban, miniszterérkezéskor,
vagy iskolákban, a tanfelügyelő úr látogatása alkalmával.

Mivel fogadjalak új Élet, ki most jöttél rejtelmek
fővárosából,
anyakínok sikoltó különvontán, kinek jötte mégis
új fényt hoz, új örömeket éleszt, új reményégeket
sugározat,
mint reggelente a felkelő Napé.
Szabad-e szavak kimondására nyitni ajkaimat?
Szabad-e érezni – hangosan – az élőlény örömét,
kinek életébe új társ adatott,
egy régi életből kibomlott egész, új és külön Világ.

Avagy döbbsentsem bele hitvány, alig pislogó tudatodba,
hogyan ide bizony te is hiába jöttél?
Adjam értésedre, hogy jaj, mi már sokan,
millió és millió próbáltunk itt előtted és nem tudott
továbbjutni egyikünk se a dadogásnál.
Mind így dadognak, mint én most, csipkés bölcsőd előtt.
Mind ilyen kínos erőltetéssel igyekszünk, hogy
szavakba
foglaljuk létünk értelmét
és nem megy, együnknek se megy.

Sebekkel borított hősök térdelünk előtted és
fájdalom hasít
tagjainkba és összegörnyedünk a kintől, mihelyt
megpróbálunk valamiképpen felemelkedni Hozzád:
te ártatlan, te tiszta.

Egy gyermek született s mi csak vergődünk a porban.

Jönnünk kellett, mert gyermek született.
Csak térdelünk előtte és jászollá fényesedik a bölcső.
Kápráznak szemeink és nem találjuk szavainkat.
Ha egy kis sajtunk van: gyertek, helyezzük lábai elé.
Ha kevés ordánk: vigyük elébe fehéres
káposztalevélen,
hogy illő tálcán mutassuk be hódolatunkat.
Adjunk, mert adnunk kell, hisz minden
újszülöttől várunk.
És leborulunk előtte, mert csodálatos csoda Ő.
És reszkető lábakkal, fojtott lélegzettel lessük
egy mosolyát:
bizonyos, hogy megvált és fölemel – Magához.

Látjátok: egyedül jött s nem díszes hermelinpalástban.
Királyfi ő és volt bátorsága meztelen jönni közibénk.
Nem röstelli sírását és kacagni mer, ha kacagásra
jő kedve, repeső kezekkel tud tapsolni a Napnak,
Hold keltén felujjong s csókkal illeti a nekitetsző
virág kelyhét.

Fejedelem Ő. Szuverén.

Gyertek vén szolgák, agg Simeonok,
kiket ványadra hajszolt már az ostor,
próbáljuk köszönteni Őt:
Üdvözlégy ember!

(1923)

NYÁRI VERS

Napszálltakor a gép megáll,
Dallal telik meg a határ,
Nem zsoltár, s mégis istenes:
Az áldott élet zengedez.

Zuhog a hévarany sugár,
Most osztja szét kincsét a nyár.
Száll pelyvaraj s áldást csorog,
A döngve zengő géptorok.

A géptetőn az etető,
Izzad s lihegve étet ő,
Olvadnak bő asztaghegyek,
Sok éhes zsákszáj teleget.

Az erdő áll, mint dárdavont
Őrség. Alig rezdül a lomb.
Mélyéből fel-felbúg egy hang:
A párjaváró vadgalamb.

A bűvös asztal megterült,
Hozzáülhet, ki megehült.
Ki nem vetett, az is arat:
Csak nézd a tarló varjakat.

(1923 ?)

DITHIRAMB

Ott kinn a mezőkön
viháncoló fattyúszelek.
A nap ont remegő-meleg
fergeteget.
S rá visszanevet
harsányan a fűközi békavirág,
felfűlik az élet,
felfűlik a vágy,
jer dűlni a pástra, most kélt s pihelágy.

Feledd, hogy a város kőkarja szorít,
feledd, hogy az ember
embert szomorít.
A fény beborít.

Ujjongj fel a gyepről, hajítsd le ruhád,
csiklandjon a szél!
Inaid, a puhák
így telnek acéllal,
hogy ölelj vadul át.

Hogy ölelj vadul át,
szabadíts, szabadulj!
Ma vagy feledett-szép, ma vagy csodaúj.
Ki ma úr mikívülünk?
Térdretörni ki mer?

Ölelünk, ölelünk,
ölelünk, ölelünk!
Tavaszunk ölelő
akaratja velünk.

Csevegünk, csacsogunk,
szabadult madarak,
városi kalitunk
széttörött, elmaradt.

Színeket szagolunk, dadogunk szavakat:
magamat, magadat,
magadat, magamat
úgy adom, úgy adod, mint virág, mikor ad
az égnek illatot,
s mint az ég harmatot.
S fogadom, fogadod, mint a virág fogad
társától illatot, az égtől harmatot
s mézet ad méheknek,
Életet Életnek!

(1924)

ADY-ÓDA*

20

Víg éposz, légy ma zengő szárnyas óda,
Őt ünnepeled, kinek ma népe áldoz,
Kit elsodort a kór s az élet sodra,
De ím megtér az érmindszenti házhoz
Hivatalos aranylakodalomra
S két ősz fejet áldón ölel magához.
Az Óceánból visszatért az Ér
S az „ides” mellén nyugvóhelyet kér.

21

Néz, láttat s lát „üveges nagy szeme”,
Benne ragyog jelen, múlt és jövő.
Dala ma is friss étellel tele,
Erővel és harsányan feltörő,
Ma is Igazság és ma is Zene,
Szöges korbács és arany füstölő,
Próféciaíknak fenncikázó ölyve:
Az ürgék lenn ma is reszketnek tőle.

* *Részlet a Don Juan második élete című, töredékben maradt verses regényből.*

Nem halt meg, ó százszorta jobban él
 A költő ma, mint testi életében.
 Most telt meg értelemmel, most beszél
 Igéje minden szívhez, mint teljében
 Pompázó rózsa. Nem hervasztja tél,
 Vihar nem változtatja meg színében,
 Nem sápasztják gyanúk, vádak, ködök,
 Az él belőle már, ami örök.

„Gyulladj fel karcsú, piros fároszom!”
 Hajónk a tengert járja s vaksötét
 Az éjszaka. Nyomán halál oson,
 Szívünk riadtan rázza börtönét.
 Jaj nyög keresztül falun, városon,
 Miként előre megjövendöléd
 S nincs férfi a kormánynál, kapitány,
 Mindent lebíró hős, modern titán.

Világíts nekünk és mutasd utunk,
 Magunk előtt célt lássunk legalább,
 Mert fogytán már a hit s jaj elbukunk
 Harc nélkül és hitetlenül, galád
 És dicstelen tusán. Mind megfutunk,
 Vagy meglapulunk, mint a fürj család
 Barázda közt s behúnyt szemekkel várjuk.
 Hogy el mikor tapos otromba lábuk.

Te láttad ezt, te tudtad ezt, te mondtad,
Hangod sikongott mint szirénasíp,
De ostobák, vakok mind összefogtak,
Hogy elnémítsanak. Ma már hasít
A csontjukig a vészjel, ám vacoghat
Belé foguk, egyik se változik,
Inkább harcolnak ma is ellened,
És népük a viharban tönkremegy.

Te légy vezérünk! Im hozzád kiáltunk,
Add át nekünk, ami tebenned lényeg!
Rád függesztett szemmel hiszünk és látunk
Egy jobb jövőt. Látjuk magvát a fénynek,
S nagy éjszakánkból is hozzád kiáltunk:
Maradj velünk vigasznak és reménynek!
Halottan is égő fáklyánk maradj,
Új harcainkhoz új erőt te adj.

(1924)

DALAIM

Mindig új és új eszmélések, új lépten
tároló új csodáik öröme. Így kezdi mind, figyeld:
most tudom
és én pontosan akkor érzem
új rózsák bimbaja-pattanását
bennem az élő Fán
gallyon a gallyak között.

Figyeld,
csak lassúdan érkezik a dús
nyári csoda, a teljes elborulás szíromfelhőkben,
de jön
egy virág, tíz virág, száz virág,
ezer virág.

Zuhogó színek
illatok, fészlő s hervadó vágy, sejtés, félelem,
ajándék, szenvedély, lázadás, pompa
örvény
teljesség
élet.

Nem túlhevített, nem vad, nem erőszakos-nyugtalan
csoda ez.

Élő titok s egyetlen megfejtés.

Koszorú

hegylánc

végtelen térség

(egész csatatér)

egyre áradó, hömpölygő,

haladó, szenvedő és cselekvő Rendszer:

Nyugalom.

Hangszerem: porszem és csillag közt a teremő

vakmerőségével kifeszített

Húr,

kin a mindenség passzátszelei muzsikálnak

s testem remekbeteremtett hangszerládája

velezeng.

(1924)

JÓ ESTÉT, BARTALIS!

Bocsáss meg, hogy ilyen késő éjféli órán kopogok nálad.
Van egy s más mondanivalóm s elmondani máskor
nincs érkezésem.

Magam elé képzellek tágasfehér falusi szobádban.
Enyhe meleget áraszt a kályha, asszonyod, kicsi lányod,
jóízűen alusszák első álmukat. Csak a sarokban
virraszt a lámpa egy keskeny fej fölött s kinn a hideg éjben
vigyáznak fényes szemekkel a csillagok.

A kedves nagybácsi tán hortyog is a középső szobában,
rengeteg akta közt bizonyára különös jogesetekről álmodik.
Alszik a konyhában a fúrge parasztlány, a tűz a tűzhelyen,
alusznak vackukon a szép, hófehér komondorok s

hallgat a kert

a holdsugár ezüstözönében.

A tehénkék békésen kérődznek a pici istállóban s a
kicsi borjú

elkerített almán anyatejízű szájaszéleit nyalogatja.

Nálunk is alusznak az enyéim a szomszéd szobában.
Istennek hála, egyikük sem beteg. Csak én kopogok,
kopogok őskori írógépen, mert szavam volna veled,
János.

Úgy esik mostanában, hogy akik nem hisznek és nem
látják,
együtt próbálnak bántani bennünket.
Egyazon bűnben találtattunk bűnösöknek. Meg
kellene hányni-vetni,
mi módon védjük az igazságot, Bartalis János?

Ó, boldog vagy te, kinek gondolnod sem kell védekezésre,
aki úgy élsz az emberek közt kicsiny faludban,
mint csendes napszámos.

Verekedések nem vérezhetnek, zajuk se hallik odáig.
De én itt állok a porondon meztelenül
És csak lehajtom a fejem:

én sem csatázom.

Bevallom, önmegtagadás ez s bevallom: vannak
keserűségeim.

Mert én nem kerestem a harcot, csak az életet, melyben
feloldódnám maradék nélkül, mint Térben az
anyagtalan Gondolat.

Betűim esőszemekké lenni vágytak, kik alápermetezvén,
szomjas szívekre hullatják az áldás szelíd ajándékait.
Hallottam sokak zokogását. Hátha puha kendő
lehetnék kezükben.

Görcsösen törtető hiúságokat láttam visszahullani
véres homlokkal. Hátha meg tudnám mutatni az Utat,
melyről nem fordult vissza senki, soha még.

Jaj, nálunk is éjszaka van, Bartalis János.
Rettenetes csöndű alvó erdő a Város.
Zaja hallgat, mint lesre görbült kantigris lefojtott lélegzete.
Mindenütt éjszaka van, mindenütt éjszaka körös-körül,
áthatlan, irdatlan, borzasztó feketeség.
Alusznak a farkasok, a hiénák és a kígyók,
A mészáros ólbazárta szelindekeit s taglója
hallgatag lóg a falon.

De reggel újra felébred minden.
Jaj lesz a zaj s acsarkodó lihegés a pihegés.
És ilyenkor elfog a kétség:
termékenyítőn aláhullnak-é szavaink?
Hová hulljanak?
Alvadt vér födi vastagon a szíveket.
Boldog felvirradást, testvérem, Bartalis János.

(1925)

TAVASZODIK

Nézzétek, milyen gyöngyfehér az ég,
s a hó, a régi hófehér, milyen szennyesen szürke!
Bizony tavaszodik
s a legszebb hermelinpalást is sírba hanyatlik
minden tavasszal idelent.
De fenn az ég csak szépül,
gyöngyfehérből acélos (kékre kékül,
kilövi százfontos, láncos aranygolyóbisát
a mennyei pattantyús öreg keze,
hasadnak fellegvárak falai
s megáll a nap az égbolt közepén:
megtelnek felületek és szívek
fényvirággal, tűzvirággal
s az újjáéledt Föld nagy boldogsága
kacagva szökik ki az ágak hegyén!
Labdarózsák labdázna, orgonák orgonálnak,
bazsarózsák bomlanak,
lányfejek meghajlanak,
s honnan-honnan nem
szomjan perzselő csók tapad hattyúnyakuk drága ívére.

(1928)

AZ ÚJ DICSÉRETE

Árad

erjed, terjed, mint hangszer dobozában a zendített
Hang, mely önmagát megsokszorozva dörömböl a láda
oldalain. Túlcsondul határfalakon, átalszűremlik,
mint szűrt levegő, füleken be, agytekervényeken
átal a vérbe s tovaszáguld delejes áramlással,
keresztbe-kasul a hajszálereken, öblösre tágítván
a nagy Aortát s a szív kamaráit
megpattanásig duzzadtra dagasztja.

S már tovatáncol, mint fény a porszemeken s a
testtelen úron, kicsattant ablakzárarakat,
hajtincseket elszabadít, beoson pállott
emberi vackok miazmás odvaiba és indulóra
harsantja betegek testében is az élet kürtjeit:
ó, áldott vagy, Tavasz, hozója s hordozója minden
megújulónak, áldott fiatal isten,
Újnak, diadalmasnak, elhatalmasodónak Ura,
ki magad vagy az Új
a Valóság folyamában a Kezdet, a Közép és a Vég.

Múlt őszen elalélt a mezőkön az illat s a színek dúsa
szürkébe

sanyarult. Megálltak a nedvek a fák törzseiben, vagy
apadtan szívárogtak a tarlott ághegyekig.

A csigák is lehúzódtak a gyökerek alá, bábjába
gubózott a lepke és a varangyok s más vidám békák
kórusa befagyott a parti süppedőbe.

Azóta reménytelenül ordít az ordashad a kopasz
pusztákon és behorpadt horpasza már a tavaly
rengő tőgyű tehénnek. Békételenül duruzsolva
ette fel tartalékmézét a méhraj és a szél
sivített, visított, mint későn vajúdo öregasszony,
ki segély nélkül egymaga sohse lesz túl a kínon.
Mégvénült a világ s benne a Lét,
egymásra tapadtak a hullt levelek s ágyukon
megindult a fanyarillatú Rothadás.

S most évoé, íme árad,

erjed, terjed, mint hangszer dobozában a zendített
Hang

önmagát megsokszorozva, dörömböl a láda oldalain.

Túl-túlcsordul határfalakon, átalszüremlik, mint
szűrt levegő pórusokon, füleken be s agytekervényeken,
átal a vérbe s delejes remegéssel tovaszáguld
keresztbe-kasul a hajszálereken, öblösre tágítván
a nagy Aortát s a szív kamaráit a pattanásig
duzzadtra dagasztja.

S már továtáncol, mint fény a porszemeken,
kicsattant ablakzárakat, hajtincseket elszabadít,

beoson pállott emberi vackok miazmás odvaiba
és betegek testében is indulóra harsantja
az élet kürtjeit:

ó, áldott vagy, Tavasz,
hozója s hordozója minden megújulónak,
Újnak, diadalmasnak, elhatalmasodónak Ura!
Ki magad vagy az Új
s a Valóság örök folyamában
te vagy a Kezdet, a Közép és a Vég.

(1928)

VÉGRENDELET

Kék havas oldalán
olvadt kristály buggyan a sziklák sebeiből
és a folyók kígyója mire elkúszik a torkolatig
a háta, a melle egy vér.
Hús sűgarat hint erdőkre, háztetőkre a hold
s íme az erdők bozontos haja lángol
s lángok csipkézik az ereszeket.
Mézet ont miriád virágkehely
s a méhek
minden kaptárba mérget gyűjtenek.

Számoltam már vele, mi történhetik itt kicsiny létemmel.
Meghalok,
mert minden paripa, gőzmozdony, gépkocsi, repülőgép
itt a halál felé vágat velünk.
Meghalok
és te még nem is vagy
porszemnek se, csillámnak se
egy vagy az örök semmivel a semmiben.

De a lehelleted itt játszik már arcom körül
s lehet, megérik rogyó térdeim,
hogy lovacskának még jók lesznek alád
s vén füleimbe beleharsan riadó csatakiáltásod:
Gyí, nagyapó!

Ha csak azért voltam, hogy te légy,
be is fejezhetném immár pályafutásomat.
Vannak engem is folytató pici palánták,
kik megnövekedvén, téged ringatnak majd
gyümölcshordozó ágaikon.
Én már mehetnék, de maradnom kell még,
ki tudja a titkot, miért?
Én már mehetnék, de itt tart még a lét napszámosnak
és úgy lehet
talán éppen most alapköveket rakok
tíz körömmel kivájt földbe a palotához, melybe te
ÚJ EMBER
királyi fénnel, harsonaszó közt, beköltözöl.

El kell mondanom néked, hogy akik éltünk,
szorgalmas méhek voltunk ezekben az időkben.
Kicsiny kas ablakán zsibongtunk ki és be,
megvámoltuk a virágokat kora tavasztól kései őszig,
míg csak mézelő virágkehely nyílt.
A sárga békavirágot, az édes akácot, a fűszeres lóherét,
a rózsákat, a mályvát, az őszi bánatot,
a tányéros napraforgókat és a picike fűközi csengőket
mind, a levéltelen őszi kikericsig.
Gyűjtöttünk, kis unokám, de kevesen voltunk a gyűjtéshez,
Falánk vadméhek lepték el a kast,

ottnyüzsögtek jószagú lépünk mézén
s egymás elöl falták el, amit mi hordtunk be a köpükbe.
És a mi mézünk méreggá változott bennük
és az ő mérgükért minket, jámbor gyűjtőgetőket
okolni meg sohse szűntek.

Látom már, alólmaradunk ezen a harcon,
mert kevesen vagyunk s nem születünk
fegyverforgatásra.

Ha ismét rajt ereszt a kas,
csupa vadméh követi majd egyetlen királynét
és a mi hulláink holtan hevernek el a kaptár fenekén.
Jövőtlen zümmögésünk azontúl ki se hallja
s ha elnyúlunk, csak az vigasztal, hogy mégis
mi adtunk a rajnak királynét.
Mert ők csak a másét tudják megölni,
de újat, de jobbat, de szebbet
világrahozni nem tudtak a mi
királyi anyánknál soha.

Melyik elhullt méhtársam nemzi majd méhek új
fejedelemasszonyát? Nem tudom,
nem kérdem, nem bánom.
Te, unokám, tudom, eljössz. Lehet, te leszel tán a királyné.
Akkor ne feledd:
én azért éltem, hogy te légy,
én azért haltam, hogy ürüljön a hely,
hogy következhes.

A harcot rég feladtam. Gyűjtök, gyűjtök.
Minden csöpp kincs már a mézből, minden csöpp
égi ajándék.
Ezek a kincsek már nem a miénkek. Ó, hátha
te tudsz venni majd ezek árán több napot,
több rétet, több virágot,
új embernek való új életet.

(1929)

ÚJ VÁROS A HEGYEN

Magamnak építettem ezt a várost itt a hegyen
az Istenhez közel.
Azt sem tudom, vajon jól építettem-e?
Pallérok mesterségét sohsem tanultam,
nem ismerem a függőön és a libella kezelését,
sem városrendezők tervező művészetét.
Nem tudhatom, másoknak megfelelő lakóhelyet kínál-e?
Kaput, falat egyet sem építettem,
ne határolják el a látást szemeink előtt.
Itt áll a város a hegyen
tárva-nyitva,
mindeneket hív és magába fogad.

Magamnak építettem ezt a várost és nekem
immár mi sem hiányzik belőle.
Ha akarnátok, ó, biztosan tudom, titeket is megelégtítené.
Szép ez a hegy. Igaz, metsző szelek járják, de a szél
meghúsíti a tüzes homlokot.
Legelőbb nekünk kél a nap s legelőbb minket
szór be sugáresője arányával,
csak azután árasztja el a völgyeket is, ha elérte
a hegygerinc életét.

Ebben a városban nincs közigazgatás, se rendőrség, se adó,
mindenkinek egy a hite,
különbségtevő stigma egyikünk tiszta homlokán sem ég.
Nincs munkaadó és nincsen munkás. Se szervezett,
se zöld, se sárga. Polgárok vagyunk mindannyian,
polgárjogok nélkül.
Polgári kötelességünk is csak egy van: lenni,
eleget tenni az életnek.

Úgyis minden csalóka látszat, ami körülvesz.
A messzi és közel itt találkoznak szemeinkben,
a lélegzetünk eléri s el mégse homályosítja
a fényes csillagokat.
Csókjaink tudatlan hívják ki a teremtőt és ő kacagó
áldásával büntet.
Kik e városban élünk, miért tennénk hát különbséget
egymás között?
Mennyivel lehet jobb az egyik és rosszabb a másik?

Én már senkire sem panaszkodom.
Hatalmam nincs, kincseim nincsenek,
jajjal nem verem föl a temetők csöndjét.
A szívemet hallgatom.
Halkan ketyeg, amíg lejár.
Ti, akik itt maradtok, legyetek hív polgárai ezután is
a városnak.
A holnap se hozhat mást, többet a mánál.
A holnap is szánt, vet, arat, boronál,
amíg nap süt, amíg szívek ketyegnek.

(1929)

SZEPTEMBERI KESERVES

Ó, hogy múlik az idő!

Csak ilyen egyszerűen mondom, ilyen köznapi, polgári sóhajjal, mint sütkérező öregurak a kisvárosi gyógyszertár előtt.

Ó, hogy múlik az idő – rebegik a nagymamák is – és fáradt ajkukon ebben a kicsi mondatban mennyi drága, drága tovazengett muzsika muzsikál.

Akkor pillangós cipőcskék libbentek tova a járdán, könnyű rózsaszín szoknyácskák harangoztak déli harangszót éhes diákszemeknek.

Kicsi mellek, keménykék, hogy remegtek, egy szalag a hajban milyen jól állott.

Akkor krepdesin ruhát viseltem – emlékszel? –

olyan volt, mint a tavaszi álom.

Tavaszi álom,
tavaszi álom,
tavaszi álom!

Édes jó társam, hogy a sztánai fák közül idejöttem,
még haragoszöldben villámlott a bükkök levele
nyárvégi szélben.

De szürkekék volt már az égaj,
de a cserfák északos oldalán
fogyó klorofilját siratta zizegve már a lomb.
Itt zsong a város. A koraőszben is annyi, de annyi
fiatal fiatalság zshivajog.

Reggel vöröskezű boltilány surran végig a járdán,
kis piros orrán táncol a szeptemberi nap,
az ifjúság gyönyörű öröme.

Iskoláslányok a lankatag déli verőn
hármásával összefogózva,
pöttöm legénykéek egymást püfölve
viharzanak el a keskeny utcasonon.

Ó, jaj,
hova lett tőlünk ez az öröm,
ez az örömek öröme, ez a nem tudott jó,
ez az ingyenkapott
száz kézzel szórható mesebeli kincs?

Tudunk-e valaha ilyenek lenni, ilyen fiatal fiatalok?
Irdatlan erdőben egymásbanótt szálfák
fogták el előlünk a drága Napot és mi csak híves,
vagy füledt hónuk alól sóvároghattunk
ki az elérhetetlen fény felé.

És most, hogy egymagasságba ért velük koronánk,
mit ér már, mondd, mit ér?

Úgy jöttünk: küzdelemről küzdelemre,
gyötrelemről gyötrelemre,
harc, harc, véres, vértelen,
kegyetlen, rettenetes,
ez volt az utunk, ez a jutalmunk, sorsunk,
pihenésünk, fiatalságunk, örömünk.

És most, hogy koronánk tetején ott csillog a szeptemberi
Nap, mi jöhet még? Októberi köd, novemberi dér?
Tavaszi álom,
tavaszi álom,
tavaszi álom!

Mit ér már? Mondd, mit ér?

(1930)

ELRITKUL A DAL

Őszt énekelni,
a múlás könnyeit versenyt szítálni alá a hamuszín
fellegekkel,
még egy hosszút, hörgőt sóhajtani és télisárga
orcával beülni a góc alá sárga sült tököt majszolva:
látom, hiába is kerülném, hiába is kerülnők.
A kicsi lányom ma kétszer nekilátott, hogy udvarunkat
a hullt levelektől tisztára seperje.
Rövid óra múlva megint tele volt vörhenyes-sárga
foltokkal a hely
s megint tele volt könnyekkel a két ártatlan szeme,
hogy a hiábavaló
munkát előlről, újra kezdheti.
Hiába seper
múltat, hulló emléklombokat, fanyar
hervadás-illatokat hiába hesseget a képzelet.
Megint s megint csak garmadába gyűlnek,
megint s megint csak mellünkre nehezednek,
végül megfojt, elnémít az ajakunkig, tornyosult múlt – ár.

Elritkul a dal.

A gyér ágak feketén meredő karjai csalogányfészket
sátorral nem óvnak,

csak cinke pityeg a télben, elgémberedő torokkal.

A góc alatt, az enyhe szobamelegben meseszálak
válnak le az emlékezés gombolyagáról...

Volt egyszer, hol nem volt, még az Óperenciás tengeren is
is túl,

volt egyszer – jaj, volt – dali termetű ifjú királyfi,
s elindult, elindult ország-világ ellen.

Nem ment büszke ménen, csak azon a sánta,
girhes-görhes csikón,

de megabrakolta tüzes paraszával s már repült a táltos
szélnél sebesebben, vágynál sebesebben...

S a góc előtt lassan hamvadoz a tűz,
kinn a hideg éjben hideg csillagok szórják

könyörtelen fényük,

– Az éjjel fagy lesz – motyogja, s beleborzong
a mesemondó.

(1930)

TAVASZ A VURSTLIBAN

Körbe-körbe-körbe-körbe,
Szédült, kábult kis cselédkoponyával.
Száll a hinta fel s alá, juj, fél s alá,
kintorna nyikorog,
pukkan a patron az erőmérő léczetején.
Csak erre, kérem, erre –
reccsen az izzadt kikiáltó rekedt hangja –
itt látható az óriás, aki tulajdon mellén
egy rándítással széttépi az itt bemutatott
karvastagságú kocsikötő láncot...
Itt látható a csontnélküli nő!
itt láthatók a három gráciák,
itt látható a bűvár teljes felszereléssel,
itt látható a csíkos hiéna és a foltos leopárd...
Csak erre, kérem, erre –
viaskodik a szó a másik sátor ponyvája előtt is
és kacagva,
szitkozódva,
vihorászva
torlódik a csodák közt a tömeg.

A házak alacsony vállai fölött benéznek
a nyájas tavaszi hegyek.
Homlokukon rengeteg erdők tolltaraja reng,
mellükön hullámzik a zsenge vetés,
lábuknál a patak bohóca csörögve hány
gondtalan bukfencet a köveken.

S mögöttük egyetlen vérbeborult
cyklops szemével még egyszer felbukik
és visszanéz a Nap.

(1930)

DÉL VAN

Elhúzott tőlem az élet.

Elhúztam én is az élettől, emberektől, sorsoktól,
barátoktól.

A nagy közösségeket kerestem és nagyon egyedül
maradtam,

ahogy elindultam.

Teljes már a kör. Elcsaptam medreimből, fiatal folyó,
eláradtam köveken, füveken, virágokon, de lassan
sikerült visszahúzódnom. Ez az öregség, tudom, nem
én kerestem,

Ő talált rám, vágja előttem s vágatja velem a
nyugodt medret.

A széles medret, kibe oldalról patakok szakadoznak,
folyók ömölnek,

hogy mind bővebben, mind tartalmasabban töltssem
ki kereteimet.

Nem kínoz már a kétség: kit ölelnek e keretek s
mire ölelnek?

Nyugodtan, erős sodrással, céltudás nélkül is megyek
a cél felé,

célom felé, célod felé, mindnyájunk célja felé.

Nem kell fölemelnem magamat. Engedhetem szabad
eséssel,

hullani puhán, feloldottan, erőfeszítés nélkül.
Akartam lenni mindenki rész s most rész
mindenki bennem.
Együtt vagyunk e nagy magányosságban,
kielemezhetetlenül.
Életem, életed együtt zeng. Nincs titkom, nincs titkunk.
Egyé sodródva, egyé fonódva, egyé ölelkezve, örök
nászban,
nincs rendeltetésem, nincs rendeltetésünk,
haladunk, hullunk, ömlünk a végtelenség tengere felé.
Nem szégyellem magamat mondani, hisz mindnyájunkat
mondom.
Én annyit jelent már: mi. Te annyit jelentesz: mi
S mit jelentünk vajon?
Nem titok ez sem, nem ösmeretlen ez sem, csak
feldobott hab a
kérdés, melyre létezésünkkel felelünk.
Énekeinkkel felelünk.

Munkánkkal, botlásainkkal, letöréseinkkel és
felmagasodásainkkal
felelünk, mondunk, hitet vallunk, beleadjuk
magunkat a teljességbe,
a mederbe.
A szerteszáguldásból bölcs nyugalom lett. Az akaratból tett.
a csodából élet, az életből csoda, rejtély és megfejtés egyben.

Minden világos már. Rettenetesen világos, komoran
világos néha, és
boldogítón világos. Himnusz és gyászének, elégia és
ditirambus.

A feltisztult fény ünnepe mind, nem az éjé, s nem
a szürkületi homályé.

A nap zeniten áll. Dél van. Egyedül állok a téres mezőben.
Olyan szép ez, hogy egyszerre kell miatta sírni és
elbűvölten mosolyogni.

Olyan szép, mint a halál.

(1932)

KÖRVADÁSZAT

Enyém volt minden, erdők sűrű sátra,
Mezők szűz zöldje, berkek rejteke,
Források titka, melyekhez felváltva
Vezetett szomjam. Most enyéme-e?

Én tudtam mindent, mi e kis világban
Szívdobbanás és lélekrezdülés,
Jövőt kőről kőre építő lázban.
Poszton talált harc és béketúrás.

Mind semmi volt. Az elviselhetetlent,
A lehetetlent én nem ismerém.
A sors, ha egyszer szolgálatra felkent,
Semmi próbája nem lehet kemény.

A könnyebbik részt én nem választhattam.
Gyöngé lehet más. Nekem nem szabad.
Félút nem út. Én egyszerre hívtam.
Egész embert kívánt a feladat.

Sziclás tisztásra így hozott fel lábam,
Mocsoktalan és megtöretlenül.
Elöttem köd és sűrű köd utánam.
Ember nem állt még ilyen egyedül.

Körös-körül csend. Mintha dermedt volna
Bennem s köröttem az egész világ.
Mi ez? Elzúgott volna már a torna?
Beteljesült minden erdélyi vágy?

Kik sápadoztunk meddő álomkoszton,
Most jóllakottan elheverhetünk?
Ezért volt minden? Nyílt csata és ostrom
Már ostoba véráldozat nekünk?

Jaj, ez a csend csendebb minden halálnál.
Jaj, ez a csend az üldözött vadé.
A néma ösvényt minden kanyaránál
Mindjárt pecér-húrrá riogja bé.

Bármerre lépj, hajtók kerítnek körbe.
Menekvés nincs. Itt el kell hullanod
Örök-üzötten, félholtra gyötörve,
Így pusztul itt mindenki, aki jobb.

Hiába várnál kegyelemlövésre,
Számodra nincs golyónyi kegyelem.
Itt nem kerülhet sor kenyértörésre,
Van orv kaptány* s jól álcázott verem.

* Kaptány = *vadfogó csapda*.

Hogy harcolhatna testvér testvér ellen?
Nem elég, ha a testvérszív süket?
Akinek tetszik, győzhet ama Jelben,
A Pilátusok mossák kezüket.

Sziclás tisztáson, jártányi erővel
Ki tudja, még meddig vonszolhatom,
Szívemben a jövőtlen jövővel,
A küldetést? Csak az irtózatom

Nő, nőttön-nő, s minden lépésre tágul
Szememben a halálos rettenet
És kérdezem, mint szélütött, ha kábul:
Erdélyben minden út ide vezet?

Júdások nélkül is elárultatván,
Kereszt nélkül is megfeszítettetik,
Aki nem ült farizeusok balján
S naponta újra eltemethetik?

Ha ez a végzet, én ezt is betöltöm.
Így édes csak a keserű pohár.
Így lesz teljes szabadság csak a börtön
S haláltól így megváltás a halál.

(1934)

FALAK

Falak, falak, falak, körös-körül.

Falak szívem körül a bordák,
Falak agyam körül a csontok,
Falak a testemen a holt ruhák.
Falak szorítják, pántolják az utcát,
Falak szürkítik el munkaszobámat.
Falak szűkítik hitem templomát.

Falak mögé zárják az igazságot.

Falakat vontak emberek köré.
Falakat vontak országok köré.
Falak tiltják a legszebb kerteket.
Falak verik vissza az éneket,
Falon zúzza szét fejét a bolond,
Falra hány borsót a derék, a bölcs,
Falak mögé búvik a szerelem,
Falakon roppan meg az akarat...

Falak, falak, falak, retesz, lakat!
Zár nyithatatlan, vár megvíthatatlan,
Szó mondhatatlan, szomj elolthatatlan
S minden, ami lehető, lehetetlen.

Önvád gyötör, emésztő, tehetetlen:
Befalaztuk, ami belőlünk ember.

(1935)

HÁROM KIS VIRÁGÉNEK

Leánynak való

Tégedet látlak veresbegymadárnak,
Tavaszi égnek, nyíló kökényágnak,
Kívánnám, mindig körülöttem repdess,
Légy hozzám kedves.

Szép szádat látom kristály forráskútnak
Magamét látom szomjú vándornak,
Közel immár az elepedéshez:
Adj innom, édes.

Asszonynak való

Hajad sátrában holló vert fészket,
Elkárhozik, ki szemedbe nézett,
Ígérsz is, adsz is, kegyeidet osztod
S én vagyok ím a kifosztott.

El nem mozdulnék soha mellőled,
Naponként újra gyógyulnék tőled,
Kész betegség vagy és kész orvosság,
Oktalanul okos jószág.

Ó, hadd veszejtsem magam végképp el
Öledben, hogyha gyilkol a kétely.
Gyermekeid közt hadd legyek gyermek,
Verj meg s ölelj meg.

Leánygyermeknek való

Lettél játékból, csókból, örömből.
Kicsi melledben szívem dörömből,
Szemedből rám tekint édesanyád:
Eredmény vagy, bűnbocsánat és vád.

Mindenem adtam és semmit sem adtam,
Lettem kietlen, kiégett katlan,
Új tűzhely mellé vágyol el tőlem,
Keresnél s rám lelsz, már csak a földben,

Megyek a földbe, mégy te a mennybe,
Én óvlak mégis, erőset a gyenge.
Ágyacskádon ha gyümölcs teremne,
Jussak eszedbe.

(1935)

FELTETTEM MAGAMBAN,

naplót fogok vezetni
életemről, mint diáklány, ki úgy érzi,
mától eseményteli utakra indul élete és írja:
„Ma szép idő volt. Feleltem fizikából és láttam
Őt”. Míg másnap: „Köddel ébredt a reggel.
Latinból magyarázat, pedig mindnyájan feleléstől
rettegtünk, nehéz volt a lecke. Mindez
mit ér, ha nem találkoztam Vele?”
Én is leírom napjaim kis és nagy eseményeit. Magamnak,
szórakozásul. Őt nem kell keresnem,
én megtaláltam. De minden új nap
feleletet vár tőlem. Itt soha nincs magyarázat,
naponta felelés van. Rajta hát, napjaim,
kérdézetek. Tudok-e felelni vajon?

Számomra már esemény az is, hogy írásra
határoztam magamat. Addig mondták:
meghalt a vers, nincs rá ezentúl szükség,
míg elhallgattam. Kinek beszéljek s minek?
Ezentúl magamnak fogok beszélni, mint öregek
s eszelősek. Mit bánom,

hallgatja-e valaki, kíváncsi-e még rám?
Kell a kifejezés, mint könnyebbülés a testnek
a soha ki nem szakadott énekek?
Pacsirta énekel, ha lenn ügyet se vet rá a szántóvető.
Kürtnek mire fényes az öble, ha nem hagyja el hang?
Hegedűnek mire feszülnek húrjai vajon? Mit
hallgat a keskeny lécdarab odabenn a hangszer belsejében
ha nem zendül a húr?

„Tőled regényt vár a közönség.”

Tőlem ne várjon. Szuverén
kedvemből adom magamat, ha adom. Nekem kell
az ének, az én elemem, akár jó, akár rossz. Kenyérért
kiszolgálom a futó érdeklődést a napilapban, de
az ének enyém s benne magam ráadásul adom.
Ne hallgassák, ha nem kell másnak. Ha zavar,
tapasszák be füleiket még jobban a siketek.
E boltban
kizárólag lírát fog mérni a boltos. Regényért
szíveskedjék a szemközti üzletbe fáradni uraságod.
Ott kiszolgálják.

(1935)

MÁSOKBÓL KÖLTŐ LETT,

belőlem újságíró. Mások szagolják a virágok illatát, én ültettem, trágyázom, nevelem, megmunkálom az évszak szüksége szerint. Szépnek és rútnek, angyalinak és nagyon emberinek. Az olcsón hatásosnak, emelkedettnek, köznapinak s lelkeket magasbaemelőnek napszámosa vagyok. Félkezem csillagok után kapdos, félkezem címeket ír homoszekszuális gyilkosságok fölé. Itt csörgedeznek ereimben a hétköznapiak, hordozom őket és ők sodornak engem. Néha magas kilátókra emelkedem, honnan belátni múltat és jövőt, máskor homokba dugom fejemet, ne lássák, ne hallják, ne ijesszek, ne féljek. Máskor kiállok páncéltalan mellel: minden nyílvevessző idefúródjon! Állottam s állom. Leteperhetnek, Fölemelkedem. Elbukok és diadalmaskodom. Mások szemével nézek, hogy magamat lássam a magaméval, hogy másokat látni tanítsak.

Szép ez?

Szép ez is. Az utcaseprő
munkája is szép. Kertészé is, boltosé is,
gépkocsivezetőé, ki száguld s favágóé, ki
helyben álldogál. Pilótáé, ki repül,
csatornatisztítóé, ki giliszták életét éli.
Szép mind. Isteni mind, emberi mind.

Az élet

új és új redőkbe türemkedik. Résztvenni
szép és elhúzódni szép. Teremni szép, akár
teremteni. Add meg magad nekem s én
megadom neked magamat.

Hírt mondok. Jó hírt, rosszat, mindegy.

Értesítelek.

El ne hagyj! Nélkülem vak vagy és siket s én
nélküled vigasztalan s visszhangtalan.

Jöjj, írjunk együtt boldogítóbb újságokat.

(1935)

BARÁTOM ÖNARCKÉPE ALÁ

Sörény haja már homlokába hull.
A barna éjszakát hold hús ezüstje enyhíti
a didergető fuvalmak jönnek messze-messziről.

Már két szeme ernyőzött lámpafény,
törött tűzű s mögötte feneketlen szakadék,
mely égre nyíl és kérdez és kérdez és kérdez.

Mellén kimívelt izmok kötélrendszere
már nem feszül, petyhüdten asszonyos két párna
lesz maholnap.
Ezzel a mellel indult erősnek, hódítónak.

Most tétlen lógnak karjai. Öreg orangután
botorkál így a régi rengetegben, mely szilaj
és nyaktörő ugrásaitól rettegett egykoron.

Ha még egyet kiáltana!
Már nem kiált. Az éj süket. Csak részeg emberek
ordítanak ilyenkor, kiknek fékje eltörött.

Ha imádkoznék! De hiszen
minden mozdulata vezeklés már és mondatlan ima
az istenéhez, kit maga saját használatára épített.

Akinek semmije sem maradt, csak hite,
akinek immár nincs miben kételkednie,
aki lát: nagyon szomorú és nagyon megbűnhődött.

S már vesztenie sincs mit,
Életét, ami volt, rég odaadta s a halál
üres hüvelyt talál, ha egykor értejön.

Már két szeme ernyőzött lámpafény,
kötött tűzű s mögötte érthetetlen mélyű szakadék,
mely égre tátott szájjal kérdez, kérdez...

De már a feleletre nem kíváncsi.

(1936)

SEGÉDSZERKESZTŐ

Pók ül így
hálója közepén. Legyekre les, hírekre, melyek
innen vagy onnan biztosan befutnak. Hajók
rádiója ül így, magánosan, arasznyi kajütben,
hallgatva hírszikrák sercegését, hogy továbbadja
napokra egy sorsba verődött úszó köztársasága
tagjainak...
Maga nincs.
Személytelen a hír, mely rajta át és tőle tovafut.
Mégis több már vele, több agyveleje melegével,
több egy darab kajütbezárt világgal.
Maga nincs, de naponta mégis
ezer s ezer betűben van jelen. Mi köze ahhoz,
mit kap hírül s mit kinek továbbít? Egyszerű
közeg ő, akár az űr étere, melyen át
tovahullámszik az örök Világosság.
Tán meg is halt már. Csak odafagyott
keze szorítja görcsösen a telefonkagylót.
Másik kezét gépies rángással rángatja még a testén
átzuhogó áramnyaláb. Most írja
címszavait az utolsó felvett kicsi hírnek:
S.O.S. Mentsétek meg lelkeinket.

(1936)

MÁR NEM ÜDÍT,

inkább fáraszt az alvás. Az álom
nem vezet napsugaras, viruló tájakon. Torzult
gyermekemlékek s vad háborús képek serege üldöz.
Arra ébredek megint, a szívem kalapál dühösen:
elég volt bordák rácsai közt a börtön életéből,
dohányfüst mérgéből, hajnalbanyúló
éjszakákból s hajnalban induló, minden nap induló,
minden nap továbbörülő robotból. Reggel
kézirat kell, befűtve állnak a gépek, a telefon
nem hagy egy pillanatra se nyugtot. Megint mit akarhat
tőlem Chamberlain, Hitler, Mussolini s miért ivott mérget
virradatkor a boldogtalan perdita, ki az éjjel ölelt még?
Kicsoda örült agyal ki új meg új adórendeleteket? Kinek
jut eszébe mindegyre gyűjtogató, parazsat kipiszkálni
a halálra dermedt csend hamuja alól? Ki érti
diplomata félszavakból az egész tragédiát, melynek szelei
unos-unótan arcomba csapnak.

Én ezt mind hivatalból
tudom. Én ezt mind hivatalból értem. Én ebben mind
hivatalból eligazító tisztje vagyok a bekötött szeműeknek
s ha még divatban volna jósolni belekből, lólapockákból,

én volnék hivatalból új idők augurja,
mágusa, sámánja, alkímistája.

Itthon a lánykáim nőnek. Maholnap
intézeti köténykéjük alatt gyermekből asszonyivá
érik alakjuk s nekem inkább ezt kellett volna figyelni.
Ezt kellett volna figyelni egy életen át:
füveket, ahogy a lézőld, tavaszi széltől borzongó
piheszálak
harsány és diadalmas pázsittá duzzadnak föl. A bimbót
kellett volna figyelnem, amint pattan:
amint kandin kiszúrják az összesodort szíromlevelek
a zöld bugát, aztán napról napra telnek, dagadnak.
s egy reggel ájult illatozással
odatárják hamvas mellüket a nap csókjainak. Ó, Mussolini,
Hitler, és ti többiek mind!
Tudjátok-e, milyen gyönyörűséges csodák hullanak
naponta az ember ölébe?
Csodák, egyenest az Úristen kezéből, hogy letakarjuk
őket egyenruhákkal, intézeti kötényekkel és leperzseljük
lángvetők lángjaival, agyonverjük szárnyas
gépekből aláhajigált bombákkal, ahelyett, hogy égi
örömök harmatát hullatnók,
élet harmatát szomjazó tiszta kelyhükre?
Bolondítjuk magunkat s egymást ostoba szóáradatokkal,
hazudunk békét, hazudunk kultúrát, hazudunk csendet,
hazudunk jövődőt s minden vasárnapra tyúklevest
minden nyomorult polgár fazekába és mi
újságcsináló nyomorultak úgy hömpölygetjük
magunkon keresztül e hazugságok szennyvizeit,
mint kloákák egy világ minden förtelmét és irtózatát.

Húsvét jön, nem érzitek? Nyílik az ibolya Pármában.
Hollandia térségeit tulipánok dalolják tele színnel.
Kankalin, fecskefű s békavirág lepi el a legkoldusabb
országok mezőit: arany, arany, arany tündököl mindenfelé,
merre csak ellát gyarló emberi szem.
Húsvét jön, kihányták barkáikat a füzek is már.
Ébredjetek!
Az Úr minden percben itt lehet köztünk, legkésőbb
holnaputánra feltámadhat.

(1936)